

Társadalmunk kapitalizálódása beindította azt a szerkezetváltást, amely egy csapásra megváltoztatta színházaink belső életét. Intézményeink működésében áthidalhatatlannak látszó akadályok jelentkeztek. Az anyagiak beszűkülése egyszerűen megkérdőjelezte a folyamatos munkát. A színházra kényszerített új gazdálkodási rendszer lassan (de biztosan) felszámolta a költségvetési forrásokat, és így rákényszerítette a társulatokat, az intézmény vezetését, hogy különféle üzleti vállalkozásokba „bocsátkozzon”, jövedelmezőségre törekedjen. A szerkezetváltás következményeit tulajdonképpen az utóbbi egy-két év alatt érezték meg igazán színházaink. A rájuk nehezdedő gondok már-már létüket kérdőjelezték meg. S éppen ezért az utóbbi időben az irányítás kérdése is napirendre került, ugyanis most már a megmaradásért, a túlélésért is aggódnunk kell, és bizony nem mindegy, hogy ebben a küzdelemben kik is lesznek a zászlóvivők. Nem meglepő tehát, hogy mind gyakrabban esik szó a vezetőségéről. Beszélnek, vitatkoznak róla a szakmán belül és a szakmán kívül is. Pro és kontra érvekkel igyekeznek igazolni egyesek maradását vagy távozását, illetve új emberek kinevezését. Ezekből a nyilvánosság előtt folyó csatározásokból sok mindent megtudunk, s ezt egyébként helyesnek tartom, mert a színház nem kényszeríthető gettóba, olyan gettóba, amely fölött a különböző érdekcsoportok öröködnék.

Jómagam a mindinkább gyűrűző vitának egy gyakran hangoztatott tézisével semmiképpen sem tudok egyetérteni, és pedig azzal, hogy itt, Vajdaságban a magyar színházi szakmán belül nincsenek megfelelő emberek a színházvezetés „irigylésre méltó” posztjára, tehát vagy külföldről, vagy akár Belgrádból kellene „importálni” őket. Ez a tézis, legalábbis számomra, elfogadhatatlan. Állítom, hogy annyira azért nem vagyunk szegények, hogy színházi ügyeinket ne tudnánk mi magunk megfelelő szinten felvállalni és intézni. A szakmán belül, de azon kívül is vannak, akik joggal igényt tarthatnának arra a bizonyos igazgatói székre. Mindenekelőtt a középnemzedékre gondolok, de hiszem, hogy sok fiatal is elvállalhatná ezt a feladatot. S vannak ilyen jelöltek Újvidéken is, de Szabadkán még inkább.

Véleményem szerint az új „jelöltek” iránti feltétlen bizalom mellett (vonatkozik ez az eddig pozíciókban levőkre is) nem ártana egyre és másra odafigyelni, mert azokra bízni a színház irányítását, akik például meglehetősen kompromittálták magukat a „dicső” ristici korszakban, és akikben csak akkor lobbant fel az öntudat, a magyar nyelvű színházért való „őszinte aggódás”, amikor a színjátszásunk fölé tornyosult sötét felhők úgy-ahogy elvonultak, nem

lenne helyénvaló. Továbbá semmiképpen sem tudom elfogadni azt az elképzelést, hogy a székváros magyar nyelvű színházának élére olyan embert kellene kinevezni, aki annak nyelvét, színházi kultúráját nem ismeri. Sajnos ezt az elképzelést a magyar színházi szakma egy kisebb csoportja szorgalmazza már jó ideje, és az ember ennek hallatán csak keserőséggel állapíthatja meg, hogy azért itt a mi kis közösségünkben sok mindent a helyére kellene tennünk, sok minden eleve megkérdőjelezi erkölcsi magatartásunkat.

A szerkezetváltás, amelyre írásom elején utaltam, anyagi megszorításaival szinte kilátástalan helyzetet teremtett a színházakban, különösen a kisebbségiekben. Ennek tudatában kell tehát megteremteni, kiépitni azt a stratégiát, amely a megmaradást, a továbbélést szavatolja. Ez a stratégia azonban ne csak a szakmát mozgósítsa, hanem azokat is, akik nem tartoznak ugyan a céhbéliek csoportjához, de helyzetüknél fogva jelentős támogatást nyújthatnak színházainknak. Ezeknek a külső tényezőknek (mindenekelőtt az önkormányzatokra gondolok) óriási a felelősségük. S a feladatuk sem elhanyagolható! Színházaink léte felett kell órködniük, és különösen arra kell vigyázniuk, hogy azok véletlenül se kerüljenek illetéktelen kezekbe.

Amikor ezeket a sorokat gépelem, önkéntelenül is Csáki Juditnak, az ismert magyarországi színikritikusnak a szavai jutnak eszembe. Egy helyütt ezt írta: „Elindult a tehetségtelenség diktatúrája, vonulnak a demokrácia zászlaja alatt, a zászlót fentről fennen lengetik, jönnek a szürkék, az eddig névtelenek, az alkalmatlanok, a dilettantizmusban egyenlők, és letaposnak mindenkit, aki nem akar egyenlő lenni olyan nagyon odalent, pinceszinten, a semmi közös birtoklásában, az ebből fakadó agresszivitásban. Támogatják őket a primitív demagógiára vevők...”

Súlyos szavak, kegyetlen igazságot kimondó mondatok. Ha mást nem, hát legalább gondolkodjunk el ezen a kellemetlen figyelmeztetésen!

Magyar Szó, 1997. július 19.

